

Cezmi

Öykü Roman Osmanlı Devletinin Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Selim'den sonra yaşadığı altın devrinden sonra Sokullu Mehmet Paşa dönemine denk gelen 16. yy Osmanlı-İran savaşlarının anlatıldığı bir tarihi dönemi kapsar. Bir cirrit oyununda kendini kanıtlama şansı yakalayan Cezmi, yanıp tutuştuğu vatan ve din aşkı ile vatan borcunu ödemek ister. Her ne kadar başta istenmese de zar zor katıldığı savaşta Derviş Paşa ile birlikte giriştiği savaşlarda korkusuzluğu ve yiğitliği ile nam salar. Derviş Paşanın vurulması üzerine Cezmi dizginleri ele alır, düşmana yürür, haber salar, destek olarak Özdemiroğlu Osman Paşa kuvvetleri gelir. Azimle geri çekilmeyen birlik bir şekilde İran'ı geri püskürtmeyi başarır. Cezmi başarıları nedeni ile paşalar tarafından ödüllendirilir. Fakat Türk-İran savaşında bir şekilde tuzağa düşen Kırım Han'ı Adil Giray ve kardeşi devletin asıl konusu olur. Lakin Adil Giray'ın İran'da esir tutulması hayatının aşkı Perihan'a rastlamasına vesile olur. Bu arada kendisini savaş alanında getirdikleri gündün beri şehvetle seven şah karısı Şehriyar'ın hain planları yüzünden sürekli gelgitler ve kıskançlıklar yaşanır. Birbirini ölecek kadar çok seven iki âşık sürekli mektuplaşarak birbiri ile haberleşir. Şehriyar'ın kötü niyeti kesinleşince Adil Giray ona kendisinden ve Perihan'dan uzak durmasını söyler. Bu olay karşısında gözü dönen Şehriyar adamı tehdit etmekle kalmaz aynı zamanda da ikisini de öldürtmek için sarayda bulunan kendi adamları ve vezir Mirza Süleyman ile hain planlar yapar. Lakin kendisine evvelinden kin besleyen vezir planları onun istediği gibi uygulamadığı için Şehriyar muhafızlar tarafından linç edilerek öldürülür. Gale yana gelmiş adamlar hırslarını alamaz ahlaksızlık ettiklerine inandıkları ve Şiiliğe karşı geldiği inancı ile Perihan ve aşığı Adil Giray'ı da öldürürler. Onları kurtarmak amacı ile İran'a gelmiş olan Cezmi ise yaralı bir şekilde dostu Abbas tarafından kurtarılır. Şehit olmadığına ve vazifeyi tam yerine getiremediğine üzülen Cezmi, ülkeden derviş kılığında uzaklaşır.

Kişiler

Adil Giray Çok genç ve yakışıklı olmasının yanında duygusal bir karaktere sahip olması ile dikkat çeken Adil Giray, emrindeki askerleri ile Osman Paşa'nın girdiği savaştan başarılı çıkmasını sağlar. Mehmet Giray'ın kardeşi olan Adil Giray, bu savaş döneminde Cezmi ile tanışır ve ikisi de sıkı dost olurlar. Kırım Tatarları ordusunun başkomutanı olan Âdil Giray İran muharebesinde ne kadar çaba gösterdi ise esir düşmekten kurtulamaz. Adil Giray kardeşi Gazi Giray ile İran ordusu tarafından tutsak edildiğinde kendisi kalbi duygularına yenik düşerek onu teftiş etmesi için görevlendirilen Şah'ın kız kardeşi Perihan'a âşık olur ve hayatı, öncelikleri değişmeye başlar. Bu dönemde yine kendisine delice âşık olan şah karısı Şehriyar'ı her ne kadar görmezden gelmeye çalışsa da bunu başaramaz. Dürüstlüğü ile hem kazanan hem de kaybeden Adil Giray, kalbi temiz, dinine bağlı, kültürlü ve vazifelerine düşkün bir karakterdir. Tutsak bulunduğu sarayda şahın kız kardeşi ile arasında çıkan mahrem dedikodular nedeni ile Rüstem Han'ın muhafızları tarafından Perihan ile birlikte öldürülür.

Cezmi İstanbul'da bir sipahinin oğlu olarak doğan Cezmi, iki yaşında annesini kaybetmesi ile anne sevgisini babasından temin etmeye başlar. Babasından aldığı anne sevgisinden farklı bir sevgi, güven ile büyüyen karakter bu sayede hayata karşı cesur olmayı ve azimli olmayı keşfeder. Kendisini bir asker ocağında gibi eğiten babası ve amcası sayesinde yetenekli bir şekilde büyüyen Cezmi, yirmili yaşlarında babasını da kaybettikten sonra savaşlarda kendini gösterip bir şekilde saraya girebileceğine inanır. Kendini Paşalara gösterdikten sonra yeteneği keşfedilen güvenilir ve gözü kara Cezmi, Adil Giray'ın savaştan sonra tutsak edildiği İran'dan kurtarılmasında rol oynar. Yaşadığı hiçbir şeyde önceliği kendi değil devletin akıbeti olur, bu konuda oldukça vatansever biri olduğu açıktır.

Perihan Safevi hanedanı Şah Tahmasp'ın kızı olan Perihan, Şehriyar'ın kocası şah Muhammed Hüdabende'nin de genç ve güzel kız kardeşidir. Gerektiğinde bir erkek kadar cesur ve kahraman olması öğretilen Perihan, erkek gibi kılıç kullanan, zeki bir kızdır. Bir esir olarak saraylarına getirilen Adil Giray ile müzarekere etmesi için görevlendirilen Şehriyar'ı takip etmesi istenen Perihan, Giray'a âşık olur. İki duygusal karakter birbirlerine karşı tüm samimiyetleri ve dürüstlükleri ile bağlanırlar. Güvenilir özellikleri ile dikkat çeken Perihan, tüm iyi niyeti ile Adil'i esaretten kurtarmak için planlar yapar. Her ne kadar Şehriyar'ın kendilerine hain planlar kurduğunu önden kestirse de ne kendi ölümüne ne de sevgilisinin ölümüne mani olamaz.

Şehriyar Tahmasp'ın gelini, İran şahı Mehmet Hüdabende'nin karısı olan Begüm Şehriyar, yaşlı fakat yaşından daha güzel görüldüğü için şahı etkilemeyi başarmış olan kurnaz bir kadındır. Hüdabende ve Hamza Mirza adında iki oğlu olan kadın planları uğruna oğullarını da kullanmayı ihmal etmez. Ülkenin yönetimine kocasından fazla söz sahibi olan Şehriyar, kocasını dahi yönetir konumdadır. Bencil, kıskanç, kindar ve ahlaksız bir kadın olan kadın kötü bir kişiliğin temsilcisidir. Esir aldıkları Adil Giray'ı konuşturmakla görevli olan Şehriyar, görür görmez âşık olduğu Kırım Hanı Giray'a beslediği derin şehvet duygusu ile onu çok seven kocasını aldatma planları yapar. Giray'ın Perihan ile olan gönül meselesini öğrenince çılgına dönen Şehriyar, vezir Mirza Süleyman ile işbirlikçi olur, ona ve muhafızlarına ikisini de öldürtmek istediğini belirtir. Tüm hain planlarına ve kötü düşüncelerine rağmen öldürülmekten kurtulamaz.

Derviş Paşa Sokullu kanından olan Diyarbakır Beylerbeyi Derviş Paşa, çok iyi kalpli, eğitici, cesur, fedakar ve askerlik konusunda nam salmış bir paşadır. Girdiği muharebelerde ön saflarda düşmana korku veren asabi bir savaşıma şekli bulunan Derviş Paşa, Çıldır Ovasında yapılan savaşa destek amaçlı gönderilir. Hızla düşmanı geri püskürtürken yara alan Paşa kendini kurtaran Cezmi'ye büyük bir sevgi besler ve onu ödüllere boğar.

Özdemiroğlu Osman Paşa Başarıları ile nam salan komutan iyi bir asker olmasının yanında Dağıstan Beylerbeyi olması ile tanınır. İran birlikleri ile seferde yardıma ihtiyaç duyan Derviş Paşa'ya gönderilen Osman Paşa gücü, kuvveti ve bilgisi ile tam destek sağlayarak İran'ı geri püskürtmeyi başarır. Kınık Savaşından alınan esirlerin kaçma teşebbüslerinden sonra idamlarını isteyen Paşa, Cezmi'nin İran'lı esirleri koruması ve öldürülmesinin kendilerine yakışmadığını söylemesi üzerine ona hak verir ve merhametini gösterir. Çıldır Savaşı, Kınık Savaşı başarıları yanında Gürcistan ve Şirvan topraklarının da Türk topraklarına katılmasına vesile olan Özdemiroğlu'na vezirlik makamı verilir ve Şirvan Askeri Valiliği'ne görevlendirilir. Ve Şirvan'ın geleceği için Şemhal ile akrabalık kurmasının faydalı olacağını düşünerek Şemhal'in kardeşi Tocalâvik'in güzel kızı Rabia Mihridil ile evlenir.

Şah Tahmasp Perihan, İsmail ve Muhammed Hüdabende'nin babaları olan Şah, 16. yy da İran'ı yönetir. Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın korkunç kılıçlarının dehşetinden korkan şah, devletine bir başkent bile bulamaz. Fakat kendisi de yeterince zalim biri olduğu için kendine yetecek kadar toprak elde eder.

Şah II. İsmail Babasının ölümünden sonra Perihan tarafından tahta geçmesi uygun kişi görülen ve kötü karakteri ile babasına benzerliği ile dikkat çeken İsmail, yapmacık ve yalancı olması ile pek çok insanın güvenini elde eder. Fakat tahta çıkınca gerçeklerin ortaya çıkar, sevmediği her insanın gözüne mil çektiren veya ölüm emri veren Şah İsmail odasında ölü bulunur.

Şah Muhammed Hüdabende Begüm Şehriyar'ın kocası olan Şah, şah İsmail döneminde gözlerine mil çektirmiş kör bir padişahdır. Körlüğü yüzünden hayata küsen Şah, tüm yönetim işlerini karısına bırakmış, pasif bir konuma geçerek Şehriyar ne derse ona uymaktadır. Kız kardeşi Perihan hakkında çıkan iddialara inanmaz ve beklemeyi tercih eder. Muhafızlar ve vezirler tarafından da saflığına acınan, iyi biridir.

Hamza Mirza Şah Muhammed Hüdabende ile Şehriyar'ın oğlu olan Hamza Mirza, babası gibi devlet yönetimi ile ilgisi olmayan annesine inanan fakat savaşmayı seven, cesur bir gençtir.

Vezir Mirza Süleyman Oldukça zeki olan Vezir, devlet yönetiminde daha fazla söz sahibi olmak isteyen kurnaz biridir. Perihan'ın Adil Giray ile olan planlarını öğrendiği Şehriyar ile yaptıkları görüşmede onun yandaşı gibi görünerek aslında üçüne birden pusu kurar. Hepsinin devletin akıbetini karaladığını ve ahlaksızlaştırdığına inanan vezir Mirza, hepsinin öldürülmesi için Rüstem Han ile işbirliğine girerler. Planlanan gecede üçü birden öldürülerek hedef gerçekleşir.

Cafer Adil Giray'ın saraydaki koruyucu muhafızlarından biri olan Cafer, para hırsı ile işine yarayabilecek bilgileri keşfetmeye başlar. Bu bilgileri Şehriyara altın karşılığı söyleyerek muhbirlik eder. Uyanık ve paragöz biri olan Cafer, Şehriyar'ın dediklerini harfiyen uygular.

Tema

İslam Birliği Tarihi detayları ile ön plana çıkan "Cezmi" romanının teması Sünni-Şii mezhepleri üzerine yaşanan savaşlarda kişilerin gösterdiği cesaret, kahramanlık ve vatanseverlik duyguları üzerine kuruludur. Aşk gibi dünyevi duygu nedeni ile başarısızlıkla sonuçlanan plan kadınlar yüzünden yapılan duygusal hatalara dikkat çeker.